

STRESZCZENIE POPULARNONAUKOWE

Jedną z podstawowych polityk realizowanych w Unii Europejskiej jest Wspólna Polityka Rolna (WPR), nadająca ramy otoczenia instytucjonalnego rolnictwa. Uzasadnieniem dla aktywnej i wielozakresowej ingerencji państwa, w tym poprzez polityki unijne w sektorze rolnym, jest zawodność rynku. Chodzi tu przede wszystkim o brak możliwości spełnienia warunków rynku doskonale konkurencyjnego, brak możliwości dostarczenia przez rynek niezbędnej ilości niektórych dóbr publicznych czy też istnienie efektów zewnętrznych, tj. skutków ubocznych działalności gospodarczej, które nie znajdują adekwatnego odzwierciedlenia w rachunku kosztów lub przychodów z gospodarowania. WPR jest tym samym niezbędna do niwelowania lub co najmniej korygowania niesprawności rynku. Działaniom tym towarzyszy jednak zawodność państwa (rozumiana jako zawodność polityki unijnej), która ogranicza efektywność programów pomocy publicznej, a jedną z jej konsekwencji jest zjawisko pogoni za rentą.

Pogoń za rentą odnosi się do dążenia do transferu środków publicznych od jednych podmiotów do drugich w ramach funkcjonujących mechanizmów władzy politycznej. W sektorze rolnym zjawisko pogoni za rentą wynika z funkcjonowania rozbudowanej, złożonej i kosztownej unijnej polityki rolnej. W przypadku renty uzyskiwanej za pomocą mechanizmów politycznych z jednej strony mówi się o wytwarzaniu podaży renty przez instytucje polityczne, które mogą „sprzedawać” regulacje m.in. w zamian za poparcie elektoratu. Z drugiej strony mamy natomiast do czynienia ze zgłaszaniem popytu na pożądane regulacje (popyt na rentę polityczną) przez grupy interesu w postaci stowarzyszeń producentów branżowych czy konsumentów, dla których dane uregulowanie przyniesie wymierne korzyści, takie jak ochrona rynku wewnętrznego, utrzymanie cen czy zwiększenie dochodów. **Proponowany projekt dotyczy będzie zjawiska pogoni za rentą polityczną, a dokładniej korzyści osiągniętych przez gospodarstwa rolne w wyniku istnienia tego zjawiska.** Transfery wpływają bowiem na rozluźnienie historycznego związku między produkcją rolną a dochodem z gospodarstwa rolnego. W związku z tym polityka rolna daje rolnikom możliwość do powiększenia swoich dochodów z gospodarstwa nie tylko (lub nawet bez) poprawy technik wytwarzania, ale też poprzez korzystanie z działań otoczenia instytucjonalnego (mechanizmów polityki).

Zjawisko pogoni za rentą wskazuje na istnienie ryzyka marnotrawstwa zasobów w ramach wsparcia kierowanego do rolnictwa i występowanie ekskluzywnych korzyści dla wąskiej grupy gospodarstw rolnych kosztem pozostałych grup. Brak dostatecznych badań w zakresie konsekwencji pogoni za rentą polityczną, zwłaszcza na końcowym etapie, a więc na poziomie beneficjentów wsparcia, ukazuje znaczenie badań podstawowych z zakresu ekonomii politycznej. **Wyniki uzyskane w proponowanym projekcie mogą przyczynić się do rozwoju tej dyscypliny naukowej poprzez ocenę skali korygowania zawodności rynku przez polityki publiczne, zwłaszcza WPR, a także ocenę efektywności wydatków publicznych i określenie rozmiarów różnych form renty politycznej osiągniętej przez gospodarstwa rolne.** Potrzeba podjęcia tego problemu badawczego wynika z zakresu interwencjonizmu w sektorze rolnym, znajdującego swoje odzwierciedlenie w wysokości budżetu unijnego przeznaczanego na politykę rolną, a także z zawodności państwa w kontekście funkcjonowania polityki rolnej i realizacji założonych celów, w tym również w Polsce.